

אבל המכרש"א בח"א שם במגילה כתב ח"ל עיין פירש"י וכעין זה פי' בערוך וכוסיף בזה וקרי' שף ויחזי כלומר שנסע ממקדש וישב שם וכו' עיי"ש, ועיינתי בערוך ערך שף ובה שם הדברים מצוירים יותר ח"ל דשף ויחזי צנהרדעא פי' בגלות יכני' וסיעתו כד אתו לנהרדעא בני כנישחא ויסדור צאנים ועפר דאיתא צהרדעא מצית המקדש והו קריין לי' כי ר'ו ענדיך את אבני' וגו' וקרייב שף ויחזי כלומר שנסע ממקדש וישב שם עכ"ל הערוך הנוגע לענינו. והנה לפי פי' הערוך שהאבנים של האי די כנישחא היו מאבני צית המקדש יש ללמוד שמוחר לקחת מאבני צית המקדש ולשקעם בצנן צית הכנסת, ואם כן כל שכן שמוחר להשתמש באבן מאבני המקדש ללורך צימה אשר קדושה גדולה מקדושת צית הכנסת. אבל לפי פירושו של רש"י שהיו אלה האבנים מאבני ירושלים אין לנו מקור להחזיר לקחת מאבני המקדש ללורך צית הכנסת או ללורך צימה, ועיין בחכמים ק"צ בפסוק כי ר'ו ענדיך את אבניה כי גם שם פי' רש"י לפי דרכו ח"ל ומדרש אגדה כשיאל יכני' וגלותו נשאו עמכם מאבני ירושלים ועפרה לבנות להם בצבל צית הכנסת, הנה גם כאן פירש"י אבני ירושלים ולא אבני צית המקדש, ואם נעמיד הדבר בפלוגתא בין רש"י והערוך אין צידונו להכריע להלכה נגד רש"י, ועליו להחמיר בזה.

ובר מן דין דברי הערוך תמוהים מאד, כי גלות יכניה היכה י"א שנים לפני גלות דקיהו כמבואר בפסוקים סוף מלכים, וכמו שפירש רש"י בגיטין פ"ח ע"א ועוד מקומות, והביא חרצ רק בגלות דקיהו אבל בגלות יכני' הי' צית המקדש עדיין על חלו, ואיך אפשר שיכני' וגלותו לקחו אתם מאבני צית המקדש ועפרה. ועל כרחו לריבוי אלו לפרש דברי הערוך, או שגם הוא אין כוונתו אלא לאבני ירושלים וקורא את ירושלים עיר הקדש צית המקדש כעין דברי הרמב"ם ריש פ"ד דראש השנה שכל ירושלים נקראת מקדש, ואע"פ שבערוך איתא צית המקדש אולי זה לאו דוקא, או שאין כוונת הערוך שלקחו אבנים מצית המקדש אלא שהיו בירושלים אבנים ועפר שהיו רגילים לקחת מהם ללורך בדם הצית ומאלה האבנים לקח יכני' וגלותו, ולפי זה אין גם מדברי הערוך ראי' להחזיר לקחת מאבנים של צית המקדש ממש ללורך צית הכנסת או חיבה.

שוב מלאחי מפורש יולא כדבריו ברמב"ם ספ"א מה' צית הבחירה, דכתב שם הרמב"ם ח"ל אין עושין כל הכלים מתחילתן אלא לשם הקדש ואם נעשו מתחילתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה, וכלי גבוה עד שלא נשתמש בהן גבוה רשאי להשתמש בהן הדיוט ומשתמש בהן גבוה אסורין להדיוט, אבנים וקורות שחצן מתחלה לצית הכנסת אין צונין אותן להר הצית עכ"ל, וכתב עלה הכ"מ ח"ל אבנים וקורות שחצן מתחלה לבה"כ וכו', שם אבנים וקורות שחצן מתחלה להדיוט אין צונין אותן בהר הצית ומשמע לרבינו דלהדיוט היינו צית הכנסת ולגבי הר הצית הדיוט קרי לי'. ויש לתמוך מי דחקו לרבינו לפרש כן ולמה לא פירש דלהדיוט ממש קאמר ואפשר דדוכתא אחרתא איתא' כדדיא עכ"ל הכ"מ. והנה בין אי נימא כספקו של הכ"מ שהרמב"ם מלא

יחי' לורך בעדות משני הדידים, דהיינו שהוא יגיד לה אני פלוני בעליך והיא תגיד לו אני פלונית אשתך, וידע הש"ס מן המנהג שזה אינו אלא כיון שמשוחחים ביחד ומכירים זה"ל מותרים, והיינו ענינות עינא דקלא.

סימן נז

ליד הכותל המערבי נמצאת אבן גדולה אשר לפי ההשערה היא מאבני הכותל שנפלה בזמן מן הזמנים, כי גודל האבן ודמותה הם כמו גודל ודמות של אבני הכותל, ויש מי שעלה בדעתו שאולי כדאי להניח ספר חורב על אבן זו ללורך קריאת החורב, דהיינו להשתמש באבן זו חשימש של צימה ליד הכותל, ושאל אחי מה דעתי בזה.

והנה סדר הקדושות צית הכנסת צמ' מגילה ריש פ' צני העיר, רחוב של עיר שמתפללן בו צתעניות וצתעמדות, למעלה מה צית הכנסת, למעלה מה חיבה דהיינו ארון הקדש או צימה וכו' שני פירושים צצ"י א"ח ס' ק"ג ופסק הכ"ז צש"ע שם סעי' ב' כשני הפירושים וכנראה ס"ל ששניהם אמת, למעלה מה מעטפות, למעלה מה ספרים ודהיינו נציאים וכחוצים, ולמעלה מה חורה, ובסדר הזה מעלין בקדש ולא מורידין. והנה כל אלה הדברים קדושים הם מלד היותם מזהר אבל של הדיוט, ובהם שמענו מדרגות בקדושה מלד כבוד החורה והמזרח. אבל דברים שיש להם שייכות עם צית המקדש ואפי' רק לכותל הר הצית שהם הקדש גבוה ובי גזא דרחמנא, שלא הזכירו צמ"שכ ז' ואין לנו שום מדה ומשקל איך להעריך סדר קדושתם, אין לנו דרך אחרת בזהם אלא לדוים בגניזה.

ואע"פ שאמרנו צע"י שחיונים יכלו לאסור אבני המצבה משום צאו צה פריצים וחללה, הנה משם לא שמענו אלא שמה שנתחמשו בו חיונים לע"י חל עליו איסור משום חילול הפריצים, אבל מה שלא נאמר כי לא נשתמשו בו לע"י לא שמענו משם דנימא צאו צה פריצים וחיללה ויאל מקדושתו, לכן מראה דכל כמה שאין אנו מוצאים סמך בדברי חז"ל יי"ה' ז' היתר להשתמש בצימה שימש צית הכנסת בלוחם הדברים השייכים לצית המקדש או להר הצית, אי אפשר כלל להשתמש באבן זו שנפלה מחומת הר הצית ואפילו לא חשימש של חיבה, דהיינו להניח עלי' ספר חורב ללורך קריאה.

אכן יש להבחין צמה דאיתא במגילה דף כ"ט ע"א די כנישחא דשף ויחזי צנהרדעא ופירש"י ח"ל ונחא יכני' וסיעתו מאבנים ועפר שהציאו עמכן בגלותן לקיים מה שנאמר כי ר'ו ענדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו, והנה לא פירש כאן רש"י מאין לקחו יכניה וסיעתו אלה האבנים, ומזכיר די כנישחא דשף ויחזי צנהרדעא גם צר"ה כ"ד ע"ב ושם פירושו של רש"י מבואר יותר ח"ל ויכניה וגלותו צנאזכו שנשאו עמכם מאבני ירושלים וכו', ולפי זה היו האבנים האלה רק מירושלים ואח"כ הוציאו של אותו צית הכנסת.

הראשונה בש"ע שם — אזלין צתר רוב מעשיו, וידי שעושה צה רוב מעשיו נחשבת לימין ומניח תפלין על השני' אע"פ שכותב צה. ודעה השני' שם והיא דעת רצינו יחיאל דאזלין צתר כתיבה, כי יד שכותב צה היא הימין ומניח תפלין על השני', וסיים רמ"א דכתיב נהוג.

ובדעת רצינו יחיאל נחלקו שוב הב"ח והמג"א, כי הב"ח ס"ל דעד כאן לא אמר רצינו יחיאל דאזלין צתר כתיבה אלא כשכותב צימיו ועושה כל מלאכתו בשמאלו, כי אע"פ שעושה כל מלאכתו בשמאלו ס"ל לרצינו יחיאל דדיו מה שכותב צימיו שניח תפלין בשמאלו, אצל אס עושה כל מלאכתו צימיו אלא שכותב בשמאלו וזה מודה רצינו יחיאל שמניח תפלין בשמאלו, וזהו פליג הב"ח על הבנת צעלי הש"ע בדברי רצינו יחיאל. והמג"א כתב באות י' שם דאנו חין לנו אלא דברי הש"ע, אשר לדעת רצינו יחיאל אזלין בכל גווי צתר כתיבה, וחמיד יד שכותב צה היא הימין ומניח תפלין על היד השני', ועיי"ש בספרי שכמה אחרונים חפסו לעיקר שיטת הב"ח.

ובנדון דידן יש סברה לומר, דכיון שצרכו המלאכות שולט הילד בשתי ידיו אלא שכותב בשמאלו, צה כ"ע מודו שמניח תפלין צימיו, שהרי מה שיש ציד ז' יש גם ציד ז' ודבר נוסף יש ציד שמאל מה שאין ציד ימין והוא הכתיבה, א"כ הימין היא היד הכהה ויש להניח עלי' תפלין. ואחר העיון ראיתי דליתא, כי כתב המג"א צסי' כ"ז אות י' דמוכח בסמ"ק דמאן דאזיל צתר כתיבה אפי' כותב בשתי ידיו ועושה כל מלאכתו בשמאלו מניח תפלין בשמאלו עיי"ש. הרי דמאן דאזיל צתר כתיבה, לא אמרינן אליבא דאס כותב בשתי ידיו ועושה כל מלאכתו בשמאלו יכ"ז זה מכריע לעשות אס ימיו יד כהה, וא"כ ה"נ לנעל התרומות דאזיל צתר רוב מלאכתו, לא אמרינן אליבא דאס עושה רוב מלאכתו בשתי ידיו בשור וכותב בשמאלו שיהי' זה מכריע לעשות ימיו יד כהה, אלא דנין אותו כשולט בשתי ידיו ומניח תפלין בשמאל כל אדם. ומעתה יש לנו לומר גם לדעת הב"ח כן, כיון דס"ל דהיכא שמד רוב מלאכתו מניח תפלין בשמאלו לא משגיחין צמה שכותב בשמאלו, ה"ה אס עושה רוב מלאכתו בשתי ידיו שדינו להניח תפלין בשמאלו מעט שולט בשתי ידיו, לא נשתנה הדין הנה גם אס כותב בשמאלו.

אלא שלדעת המג"א — והיא דרך צעלי הש"ע בשיטת רצינו יחיאל — העיקר הוא הכתיבה בכל גווי, ואפי' עושה כל מלאכתו צימיו כיון שכותב בשמאלו הוא מניח תפלין צימיו, וכל שכן שהשולט בשתי ידיו אס כותב רק בשמאלו, שמניח תפלין צימיו. אכן חין זה צרור כלל שיש לדון ילד זה ככותב בשמאלו, שהרי יכול לכתוב גם צימיו וכתיבתו יפה וגם היא לא בקושי, אלא שמעטיף יותר מהר, ויחכן שדינו ככותב בשתי ידיו. גם יש לדון צמה שאציו חושב שמה שכותב בשמאלו לא הי' לו בחולדה אלא שהרגיל עצמו בך, והרי כתב המג"א שם סוף אות י' דאס הכתיבה בשמאלו צה לו מחמת הרגלו יש לסמוך על הב"ח. ועטמו כי יש מחלוקת צין הפוסקים אס הרגל מילתא כמו שכתב המג"א שם אות ט', ואע"פ שהכרעה היא דהרגל מילתא היא, מ"מ אס עושה כל מלאכתו צימין אלא שכותב בשמאל

כן מפורש במקום אחר צין אי יומא שהרמב"ם פירש כך מדעתו, מ"מ כך היא דעת הרמב"ם שקדושה צית הכנסת נחשבת כהדיוט נגד קדושה הר הבית ואבנים או קורות שנחלצו לצורך צית הכנסת אסור להשתמש בהם לצורך הר הבית משום שנעשו להדיוט, ולפי זה כל שכן שאצני הר הבית אסור להשתמש בהם לצורך צית הכנסת דהוה הורדה מקדושה של גבוה לשל הדיוט, והיא סברה פשוטה וכל תשימי צית הכנסת כגון ארון ותיבה כולם שוים בזה דחשיבי של הדיוט נגד קדושה הר הבית. גם מה שכתבתי דיתכן דמה שכתב הערוך שנקחו מאצני צית המקדש לצנין צית הכנסת כוונתו לאצנים שהיו מיוחדות לצורך צדק הבית ולא נשתמשו בהן עדיון, יש לו סעד עוז בדברי הרמב"ם דכלי גבוה עד שלא נשתמש בהן גבוה רשאי להשתמש בהן הדיוט.

ויהי ראון שזכה לראות צית המקדש צנוי על חלו, ועיין רש"י סוכה דף מ"א סוף ע"א שכתב וז"ל ואי קשיא דבליה אינו נבנה דק"ל בשצועות דאין צנין צית המקדש צלילה דכתיב וציוס הקים ולא צחמיסר שהוא י"ע דק"ל בשצועות דאין צנין ב"ה דוחה י"ע ה"מ צנין הצנוי צידו אדם אצל מקדש העתיד שאנו מציין צנוי ומשכלל הוא יגלה משמים שגא' מקדש ה' כונו ידך עכ"ל, ומלשון הרמב"ם בהקדמה לפירוש המשנה שכתב וז"ל והציא אחר חמיד מדות ואין צו ענין אחר אלא ספור שהוא זוכר מדת המקדש וזרחתו וכל ענינו והתועלת שיש צמין ההוא כי כשיצנה צמהרה צימיו יש לשמור ולעשות התצנית ההוא והתצניות והלוצות והעך מפני שהוא צרות הקדש כמו שאמר הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל עכ"ל, משמע שגם צנין העתיד יכ"ז נבנה ע"י צני אדם, והתו"ט בהקדמתו למס' מדות העתיק לשון הרמב"ם צה ולא העיר כלום, אכן התפא"י ריש מס' מדות צצוע ד"ה עכ"פ וכי' עמד על זה, ויכ"ר שחכנו השי"ת לראות הבית צצניו צמהרה צימיו ויתורלו כל הקושיות.

סימן נח

ב"ה יום ה' כ"ב תמוז ירושלים ע"ה ק"ת.

נשאלתי בדבר ילד אשר רוב מעשיו עושה בשתי ידיו וכותב בשמאלו, ואמנם יכול הוא לכתוב גם צימיו וכתיבתו יפה וגם אינו כותב בקושי, אלא שרגיל לכתוב בשמאלו לפי שכשכותב צימיו הוא מתעייף מהר, ואציו חושב שמה שכותב בשמאלו לא הי' לו בחולדה אלא צה לו מחמת הרגל, אס כי אינו צעור בך.

דבר זה אס ללכת אחר הכתיבה או אחר רוב מעשיו נחלקו צו הפוסקים, וכבר הארכתי קצת צה בספרי חשב האפוד סי' ק"ג. ושרשם של הדברים הוא באו"ח סי' כ"ז סעי' ו', ושם מצוהר כי לדעת צעל התרומות — והיא הדעה